

Hans Svanes første prædiken over de af Frederik d. 3 forordnede bededage

Taler

Hans Svane
Ærkebiskop

Dato

29. marts 1657

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Daniels Bog kapitel 9, vers 5-6.

Denne prædiken er den første af de tre bededagsprædikener Svane holdt i Danmark. Han holdt yderligere tre i Norge i samme forbindelse i juli samme år.

1

**De hellige GUDs Ord / som paa den første almindelig Bede- og Bedrings-
Dag skulle fremsættis / oc ved Guds Aands naadige Bistand forklaris /
beskriffver os Propheten Daniel udi hans Bogs Niende Capitel / udi det
5 femte oc siette Vers / med effterfølgende Ord.**

10

**I hafve syndet / oc giort Vret / oc haffve været ugudelige / oc været
gienstridige / oc vi ere bortvigeede fra dine Bud oc fra din Ret.**

**Oc vi lydte icke dine Tienere Propheterne / som talede i dit Naffn / til
vore Konger / vore Fyrster / vore Fædre / oc til alt Folcket udi Landet.**

15 **Indgang.**

Salomon den viseste iblant alle Mennisker / gifver os en megit herlig Advarsel /
hvorledis vi os skulle staa oc skicke / naar vi af Synden oss verjlis / at vi i Steden
for den fortiente Straff / hvilcken er Syndsens Sold / maa bekomme Guds
20 Naadis Gaffve / som er det ævige Liff. Saaledis taler her om Salomon udi
Ordsprockens Bog: Den som skiuler sine Offvertrædelser / skal icke haffve
Lycke: Men hvo som bekiender oc forlader dem / hand skal faa Barmhiertighed.
Menniskerne som i Begyndelsen lignede Gud / effterat de formedelst Synden
ere bleffne Gud u-lige / udi deris daarlige concepter ligner GUD ved det / som

25 er Gud gandske u-ligt.

Adam, saalenge hand vaar GUD lig / viste hand grandgiffvligen nock / hvad
Gud vaar / hvorfor hand oc u-besindlig tracktet effter at være Gud
fuldkommeligen lig; men der hand sig imod Gud haffde for seet / oc hand til sin
30 Blussel at see / haffde bekommet aabne Øjne / indbilder hand sig / at Gud
derimod haffde ingen Øyen / oc derfor imod Guds Tilkommelse skiuler sig
iblant Træerne i Haffven. Cain gaar videre fort i sine daarlige Tancker / oc
formeener at Gud haffde hvercken Øyen at see med / eller hender at slaa med;
Hvorfor der hand aff Gud tilspørgis / hvor Abel hans Broder monne være?
35 Svarer hand meget troszig: Jeg veed det icke / skal jeg tage vare paa min Broder?

Jonas, endog hand vaar en Guds Prophete / dog alligevel indbilder hand sig
daarligen / at Gud / haffde hand endskiønt Øyne / saa vaare de dog kiødelige /
oc saa icke langt; Hafde hand Hænder / da vaare de dog ickun korte / oc kunde
40 icke strecke sig ret vit; men at hand skulle haffve Fødder / kunde hand sig icke
offvertale / hvorfor hand med Flucten formeener sin V-lydigheds Straff at
kunde undvjge.

I ligemaader er det beskaffet med de Mennsker / hvilcke / naar de haffve syndet
45 / ere de icke saa meget omhyggelige Synden for Gud med sand Anger oc ruese
at bekiende / som for Menniskene at skiule: Thi i det de meere undseer sig for
Menniskene end for Gud / giffver de dermed tilkiende / at de haffve de samme
Tancker om den Himmelske Gud / som Elias haffde om de Sidoniers Affgud
Baal, hvilcken hand saaledis beskrieffver / talendis til dens Præster: Raaber høyt /
50 thi hand er een Gud / hand sidder i Tancker / eller haffver at skaffe / eller hand
er vandrit / eller kand vel skee / hand sofver / at hand kand opveckis:

Oc at de ere iblant deris Tal / hvilcke Propheten Esaias truer / sigendis: Vee dem
som sencke sig dybt ned fra HERren / at skiule deris Anslag / oc hvis Gierninger
55 ere i Mørcke / oc sige / hvo seer os? Oc hvo kiender os? Sandelig / dersom slige
Mennsker sig kunde indbilde / at der er intet Creatur usiunligt for Guds
Ansict; Men allesammen blotte oc aabebare for has øyne / Saa oc / at hand fører
til Liuset det som er skiult i Mørcket / oc aabenbarer Hierternis Raad; da skulle
de icke saa meget sig derpaa beflitte / deris Synder for Menniskerne at skiule /
60 som GUDS retfærdige Straff ved ydmyg Bekiendelse / samt Lifs oc Leffnetz
Forbedring at forekomme. Achan, der hand haffde staalet den kostelige
Babyloniske Kaabe / samt 200. Seckel Sølf / oc en Guld-Tunge; Da skiuler

hand det i Jordan; meere fryctendis for Josva oc Israels Børn / . end for GUDS
65 Forbud oc Vrede.

At Hoorkarlens Øyen / som Job taler / varer paa Tasmørcket: At hand sætter
sig mumme Ansigt paa: At hand i Mørcket bryder ind i Husene / det skeer aff
ingen anden Aarsag / end fordi hand formeener hans onde Gierninger da best at
70 kunde skiulis.

David / som ellers vaar een meget gudfryctig Konge / hand iligemaade meere
undseer sig for Menniskene end for GUD / idet hand legger een groff Synd til
en anden / nemlig Mord til Hoor / formeenendis den eene med den anden at
75 kunde skiulis. Saa det i Gierningen her seeis / det oc daglig Forfarenhed giffver
klarlig tilkiende / udi Sandhed saaledis at forholde sig / som Sandheden selff
siger hos Evangelisten Johannem.

Hver som gjør ilde hader Liuset / oc kommer icke til Liuset / at hans Gierninger
80 skulle icke straffes. Hvorfor oc alle slige onde Træers raadne Fructer kaldis
Mørckhedsens ufructsommelige Gierninger. Oc endog slige Offvertrædelser /
(hvilcke til den Ende i Mørck oc Molm begaais / at de icke skulle bliffve for
Menniskene aabenbarede oc aff Øffrigheden straffede) tit oc offte her i Verden
bliffver u straffet formedelst de icke kommer for Dagen; Dog alligevel er det saa
85 langt fra / at saadan skiul slige Mørckhedens Gierninger / enten for den
alvidende GUDs Øyne kand skiule / eller for Straffen befri / at de omsider for
dette Skiul oc Mørcke de her i Verden saa meget elsker / haffver at forvente et
andet udvortis Mørcke / hvor stedtze skal være Graad oc Tændergnidse.

90 Vil vi derfor icke alleeniste undgaa saadan ulycke / men endoc saa
Barmhiertighed / da maa vi icke omgaaais i Mørckhed / effter Apostelen S.
Hansis Formaning / eller som Salomon her raader / skiuler voris Ofvertrædelser
/ naar vi os imod Gud oc vor Neste forseet hafver / men vi skulle denne
betimeligen bekiede oc forlade.

95
Thi ligesom ingen Forladelse for den som synder er at forvente / saalenge hand
Synden icke fortryder; oc ingen Fortrydelse hos den findis / hvilcken icke
saameget stræber oc stunder effter Synden at bortrydde / som at skiule: Saa
kand mand oc med Salomon fornuffteligen slutte / hvad de Pharisæer sig haffve
100 at forvente / hvilcke ligesom kalckede Graffve siunis deilige udvortis / men
inden til ere fulde aff døde Been / oc all u-reenhed. Dersom det er hos

Menniskerne en stor Vederstyggelighed at haffve tvende Tunger i en Mund /
det er / dølge andet i Hiertet end det mand med Ordene monne udsige;
105 Hvorledis skulle den alvidende GUD holde dennem u-skyldige / hvilcke under
Faareklæder Vissven monne skiule? Skulde I stiaele / siger GUD selff hos
Jeremiam, Sla ihiel / oc bedriffve Hoor / oc svære falskeligen / oc giffve Røgelse
for Baal / oc følge effter fremmede Guder som I icke kiende: Oc I komme dog
oc staar for mig i dette Huus / som er kaldet effter mit Naffn oc sige: Vi ere fri
110 at giøre alle disse Vederstyggeligheder.

Oc udi det andet Cap. Om du end vilde toe dig med Salpeter / oc at tage dig
megen Sæbe / da er dog din Misgierning beseiglet for mig / siger den HERRE
HERRE. Ligesom derfor saadanne vandløse Styer fører ingen Lycke med sig;
115 Saa tuertimod haffve de Barmhiertighed hos Gud at formode / hvilcke deris
begange Forseelser opricteligen bekiender. Thi det staar u-ryggelig fast / som S.
Hans siger: dersom vi sige at vi haffve icke Synd / da forføre vi os selff oc
Sandheden er icke i os: Dersom vi bekiende vore Synder / da er Gud tro oc
retfærdig / oc hand forlader os Synderne / oc vil rense os aff all V-retfærdighed.

120

Der David beflittede sig paa / at skiule sine Synder / bleffue de icke alleeniste aff
GUD aabenbarede: men hand ocsaa maatte høre: Du gjorde det i Løndom /
men jeg vil giøre det for all Israel / oc for Solen: Men saa tilig David bekiende
sine Synder oc sagde: Jeg haffver syndet imod HERren / strax sigis hannem af
125 Nathan paa HERRENS Vegne: HERren haffver borttaget dine Synder / du
skalt icke døe.

Det fører David sig til Gemytte sigendis til sin GUD udi Psalmen.

130 Der jeg vilde det tie / da vansmectede mine Been ved min Hysten hver Dag: Thi
din Haand vaar Dag oc Nat svar paa mig / at min Vedste bleff forvandlit til
Sommerens Tyrcke Sela. Thi bekiender jeg mine Synder for dig / oc skiuler icke
mine Misgiernigner. Jeg sagde: Jeg vil bekiende mine Ofvertrædelser mod mig
for HERren / oc du forlodst mig min Synds Ondskab Sela. Der Tolderen
135 bekiender sine Synder / oc beder om deris naadige Forladelse / sigis om hannem
/ at hand gick retfærdig hiem i sit Huus; i den sted / at offver den stolte
Pharisæer fældis en anden Dom. Den forlorne Søn / saalenge hand skiuler sine
Offvertrædelser / maa hand æde Mast med Svinene: Men saa tilig hand dennem
bekiender / sigendis: Fader jeg hafver syndet imod Himmlene oc for dig / strax
140 bevises hannem Naade oc Barmhiertighed.

Saalenge den Synderinde / om hvilcken Lucas formelder / skiulte hendis
Offvertrædelser; haffde hun ingen Lycke; men saa snart hun dennem med
145 modige Taare bekiender / da hører hun denne gældelige Røst: Dig ere dine
Synder forladne: Men efftersom det icke altid hender sig / at paa
Offvertrædelsernis Bekiendelse følger Barmhiertighed / men tit oc ofte større
Straff / hvor om Esaias taler / sigendis: At de see saa ud i deris Ansict / det
vidner mod dem / at de haffve forkyndet deris Synd / som Sodoma, de skiulte
150 den icke: Vee deris Siæle / thi de hafve ført dem selff Ulycke paa.

Oc Judas i sin Epistel taler meget merckeligen: At saadanne ligervjs som
Haffsens vilde Bølger udstummer deris egen Skam: Derfor siger her Salomon, at
den som bekiender Offvertrædelserne oc forlader dem / hand skal saa
155 Barmhiertighed. Det er derfor icke nock / Synden med Munden at bekiende /
men hvo som acter at faa Barmhiertighed / hand skal den oc med Hiertet
fortryde / oc i Gierningen lade see / at hand Synden saaledis forlader / at den
icke derefter regnerer udi hans dødelige Legeme / at være den lydige i detz
Begjæringer: Ey heller giffver Synden sine Lemmer ydermeere til u-
160 retfærdigheds Baaben: Men giffver Gud sig selff som en der er leffvende fra
Døde / oc GUD sine Lemmer til Retfærdigheds Vaaben. Han skal saaledis
forlade Ofvertrædelserne / at hand forsager Ugudelighed oc de værslige
Begjæringer / oc leffver tucteligen / retfærdeligen oc gudfrycteligen i denne
Verden.

165 At naar hand engang haffver forlat Sodoma, hand da icke med Loths Hustru
seer tilbage: betænckendis det som S. Peder siger / at dersom de der hafver
undflydt Verdens V-reenligheder / formedelst den HERRIS oc Frelseris Jesu
Christi Bekiendelse / bliffve dog igien indvickede / oc de offvervindis aff de
170 samme / da ere de sidste Ting blefne dem verre end de første. Salomons
trohiertige Formaning / bekræfter udi voris oplæste Text Propheten Daniel
med sit Exempel / i det hand paa sin egen oc samptlige sine Landmends Veigne
/ hvilcke / formedelst de haffde skiult deris Synder / vaare raadne udi største
Ælendighed / udløser sit Hierte for HERRENS Israels Guds Ansict / oc gjør
175 sin aabenbare Skrifftemaal oc Bekiendelse for samme sine oc deris begangne
Synder / hvorpaa hand oc faar Barmhiertighed.

Vi ville uden vitløfftigere Fortale / samme Prophetens Bekiendelse kortelig med
hverandre betracte / til lige baade Bekiendelsis Christelig Efterfølgelse / samt

185 barmhiertigheds Erlangelse. O naadige Gud oc all Barmhiertighedsens Fader /
vær midlertid tilstæde hos os med din gode Aand / at hvis skal forrettis / maa
komme dit Guddommelige Naffn til Ære / oc os en hver i sin sted til en sand
Omvendelse til dig / oc evig Salighed. Bønhør os o GUD Fader / ved den Hellig-
Aand / for JEsu CHristi vor HERRIS skyld / AMEN.

Kilde

190 Manuskript er taget fra De hellige Lectieraff Guds Ord / Som paa de Trende allmindelige Bede oc Bedrings
Dage / Paabudne aff vor Allernaadigste Herre / Konning FRIDERICH den Tredie / At holdis udi Danmarck.
Den 29. 30. April oc 1. Majj. Oc udi Norge. Den 29. 30. 31. Julij Anno 1657. Vdi HERrens Meenighed
skulle fremsettes. Korteligen paa Danske forklarede Aff JOH. JOHANNIS Svaningio. D. Selandiæ Episcopo.
Kiøbenhaffn / tryckt hos Peder Morsing / K. M. oc Vniv. Bogtrycker. efter aftale med udgiveren.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

195 Prædiken, Prædikener fra 1600-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-svanes-forste-praediken-over-de-af-frederik-d-3-forordnede-bededage>

200

205

210

215